

Брати Лев'яче серце (скорочено)

Астрід Ліндгрен

Астрід Ліндгрен

Брати Лев'яче серце

Розповідь ведеться від імені хлопчика Карла

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

1

Карл хоче розповісти про свого брата Юнатана Лев'яче Серце (їхнє справжнє прізвище – Лев). Брати жили з мамою на ім'я Сігрід, бо тато – Аксель, залишив їх, коли Карлові було 2 роки. 13-річний Юнатан знав, що Карл скоро помре, бо весь час хворів, а останні пів року зовсім не ходив до школи. Мама хлопчиків шила жінкам сукні, і якось Карл підслухав розмову мами і якоїсь тітки про те, що йому доведеться скоро померти.

Карл не хотів, щоб мама знала, як йому гірко, тому вирішив поговорити про це з Юнатаном. "Ти знаєш, що я скоро помру?" – спитав Карл і заплакав. Йому не було й 10 років, тому не хотілося помирати. Юнатан розрадив брата, пояснивши, що він потрапить у Нангялу, яка знаходиться той бік зірок. Юнатан говорив, що там тепер доба казок і табірної життя, і всі казки походять із Нангяли, бо саме там вони й відбуваються. З кожним, хто туди попаде, трапляються всілякі пригоди від ранку до вечора, навіть уночі.

Юнатан звав Карла Хрущиком, бо дуже любив хрущиків, а особливо таких хрущиків, як братик. Карл вважав себе негарним, боягузливим, дурним і клишоногим. Юнатан обіцяв, що тільки-но Карл опиниться в Нангялі, як відразу стане здоровим, дужим і навіть гарним. Карл вважав брата дуже красивим, бо одна тітка казала мамі: "Люба пані Лев, ваш син – як королевич із казки!" Юнатан був чемним, дужим, усе вмів і все розумів, найкраще вчився в класі, всі діти на подвір'ї ходили за ним назирці, хотіли гратися з ним, і він вигадував для них різні розваги. Карл цілими днями лежав на канапі в кухні і кашляв. Проте Юнатан розповідав йому про все, коли повертався додому. Юнатан також спав у кухні, на ліжку, яке він увечері витягав із шафи. І вже навіть лежачи оповідав Карлові далі казки й різні історії, аж поки мама гукала з кімнати, щоб спали. Вночі Карла душив кашель, а Юнатан заварював йому води з медом, щоб легше було відкашлюватись. Юнатан говорив, що Хрущик може прилетіти до нього з Нангяли і білим голубом сісти на підвіконня.

Досі Карл не думав про те, що піде в Нангялу без Юнатана, але брат заспокоював його, що теж прийде туди. Карл сказав, що було б добре, якби Юнатан перший туди

пішов і чекав на нього.

2

І вийшло так, що Юнатан перший опинився у Нангіялі. Про це навіть написали у газеті, бо у їхньому старому дерев'яному будинку виникла пожежа... Карл саме лежав сам у їхній квартирі на третьому поверсі. Коли додому повернувся Юнатан, то відразу кинувся до охопленого полум'ям будинку, щоб винести з нього брата. Полум'я не дозволило братам вийти через двері, тому Юнатан із братом на спині кинувся вниз із вікна. Впавши на землю, хлопець так забився, що майже відразу помер. Натомість Карл не зазнав ніякої шкоди. Вчителька Юнатана Грета Андерсон написала у газетній статті, що хлопця слід називати Юнатаном Лев'яче Серце, бо колись вони читали в підручнику історії про відважного англійського короля Річарда Лев'яче Серце і Юнатан сказав: "Подумати тільки, яким треба бути відважним, щоб потім про тебе писали в підручниках історії! Я таким ніколи не стану!" І ось хлопець виявив справжню мужність.

Мама з Карлом перебралися в будинок поряд із тим, що згорів. Карл згадував, що перед смертю брат вимовив кілька слів: "Не плач, Хрущику, зустрінемось у Нангіялі!" Тепер хлопець боявся, щоб розповіді про Нангіялу не виявилися брехнею. Та скоро прилетів Юнатан і заспокоїв його. Він прилетів пізно ввечері у вигляді білого голуба й сів на підвіконник. Карл наче почув, як Юнатан співає про те, що його душа прилетіла спочити на рідних грудях. Карл хотів щось сказати, та не зміг. Юнатан розповідав, що у Нангіялі так гарно, що краще й бути не може. Там на Карла чекає хата, старовинна садиба, що зветься Рицарським двором і лежить у Вишневій Долині, а на хвіртці навіть є табличка з написом: "Брати Лев'яче Серце". Юнатан мешкав там уже два місяці сам. Карл відчував, що скоро теж буде там, тому вирішив залишити мамі записку: "Не плачте, мамо! Зустрінемось у Нангіялі!"

3

Карл й не стямився, як опинився біля хвіртки й прочитав напис на зеленій табличці: "Брати Лев'яче Серце". Хлопчик побіг униз до річки, де сидів Юнатан. Він побачив Карла, кинув вудку і почав торсати, ніби хотів упевнитись, що брат справді прилетів. Брати обіймалися, сміялися, борюкалися, аж впали у воду. Карл ніколи не вмів плавати, а тут раптом поплив. Він тут і не кашляв, і почувався здоровим, ноги в нього стали такі самі рівні, як у Юнатана.

Згодом брати пішли у Рицарський двір. Карл ще встиг поглянути на Вишню Долину, геть білу від розквітлих вишень. Долину оточували високі гори, з гірських схилів текли річки, з круч зривалися водоспади, була весна.

У садибі хлопців була стара побілена хата з зеленими наріжниками, зеленими дверима й зеленим моріжком навколо, де саме розквітли первоцвіт і стокротки. Садибу оточував кам'яний мур, який легко можна було перестрибнути. Була і стайня, де стояли двоє гарних гнідих коней, яких звали Грім і Ф'ялар. Юнатан пояснив, що в Нангіялі без коня не проживеш, бо без нього нікуди не доберешся, а часом треба добиратися дуже далеко. Карл страшенно любив коней, йому дістався Ф'ялар. У клітці

за стайнею були ще й троє кролів, а Карл завжди мріяв завести їх.

Брати й тепер розташувалися в кухні з грубим сволоком і величезним відкритим вогнищем. Посеред кухні стояв важкий довжелезний стіл, а обіч нього такі самі довгі лави. Карл розповів Юнатові про записку, яку залишив мамі. Юнatan вважав, що мама, може забаритися, але тут матиме гарну кімнату, стане місця й на десять швацьких машин, якщо вона захоче шити.

4

Зранку брати їздили верхи. Карл вмів їхати, хоч уперше сів на коня. Юнatan з розгону навіть перескочив річку, наче королевич із казки. Він був і одягнений, як королевич, чи, швидше, як рицар. У шафі Рицарського двору було повно одягу. На Карла також знайшлося вбрання. Коли вони їздили верхи по луках у своїх ошатних строях, Карл спитав брата, чи час, у якому вони живуть, страшенно давній. Юнatan відповів, що це молодий, здоровий, добрий час, у якому живеться легко й просто. Потім очі його посмутніли, і він сказав: "Принаймні у Вишневій Долині". Адже десь-інде може бути й не так.

Карлу подобалося його життя. Зранку він прокидався, Юнatan ставив на стіл хліб і молоко. Карл снідав, а попоївши, йшов годувати кроликів і обходити коня. Потім їздив верхи на луку. Якось брати приїхали у селище. Їм назустріч вийшла середнього віку жінка, яку звали Софія. Вона дала Юнатові кошика.

Карлові подобалося таке веселе і безтурботне життя, але Юнatan сказав, що у Нангіялі є такі пригоди, яких не повинно бути. З Софіїного кошика Юнatan витяг хліб, пляшку молока, невеличкий горщик меду і кілька млинців. Він пояснив, що тут усі допомагають одні одним і дають одні одним, що треба. У кошику був ще маленький скручений у трубочку папірець. Юнatan прочитав його й наморщив лоба, але Карлові нічого не сказав. Він поклав папірець у таємну шухляду в скрині.

Ввечері брати помандрували до заїзду "Золотий півень". Карл не звик бувати серед людей, тому трохи соромився і сказав про це братові. Юнatan сказав, що від сьогодні кликатиме брата не Хрущиком, а Карлом Лев'яче Серце.

Заїзд був привітним, старосвітським заїздом, таким, про який пишуть у книжках. Хлопці спершу прив'язали Гріма та Ф'ялара біля гурту інших коней. Всередині було повно людей. Який там знявся гомін, коли хлопці зайшли! Сам господар заїзду, великий, рудий, дуже вродливий чоловік, кричав, що прийшли брати Лев'яче Серце. Йоссі (так звали господаря) підхопив Карла і поставив на стіл, щоб усім було видно. Майже усі називали Йоссі Золотим Півнем.

Софія також була у заїзді, і брати примостилися біля неї. Жінка запитала, чи Юнatan зможе найближчим часом допомогти їй полоти грядки. Жінка мало говорила, і Карл помітив, що вона чимось зажурена. Помітив він й інше. Усі, хто був у заїзді, дивились на Софію шанобливо, а коли хтось підводився, щоб іти додому, то найперше кланявся в її бік.

Інколи Карлу здавалося, що долинян мучив якийсь потаємний клопіт, як і Софію. Коли хлопці вийшли з заїзду, щоб їхати додому, Карл спитав брата: "Юнатане, а що,

власне, в тій Софії такого незвичайного?" І враз вони почули біля себе невдоволений голос: "Отож-бо! І я давно міркую, що в тій Софії такого незвичайного?" У того чоловіка був рудий кучерявий чуб і така сама руда коротенька борідка, його звали Губерт.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

5

Настав день, коли Карл довідався, що в Софії такого незвичайного. Якось уранці Юнатан сказав, що вони поїдуть до Голуб'ячої королеви, так він жартома прозивав Софію. І скоро Карл збагнув, чому.

До Тюльпанового двору, де мешкала Софія, був добрий шмат дороги. Її хата стояла з самого краю Вишневої Долини. Зразу за нею здіймалися високі гори. У Софії було багато білих голубів. Побачивши їх, Карл згадав того білого голуба, що сидів у нього на підвіконні колись давно. Юнатан підтвердив здогадки Карла, бо тільки Софіїні голуби здатні літати небесними просторами хоч би як далеко.

Софія була дуже сумна і відразу сказала Юнатанові тихим голосом, що вчора ввечері знайшла голубку Віоланту мертвою, зі стрілою в грудях, а записка зникла. Юнатан сказав, що у Вишневій Долині є зрадник. Потім він пішов полоти грядки, а Софія показала Карлові свій двір, де були пасіка, тюльпани й нарциси, кози. Коли вони повернулися до Юнатана, Софія сказала, що скоро йому доведеться братись до іншої роботи. Жінка завела братів до маленької кімнати поряд із кухнею, засунула двері на засув і зачинила віконниці. З-під крила голубки Паломи, що саме прилетіла з гір, вона дістала записку, прочитала і зойкнула. Виявилось, що хтось спіймав Урвара. Софія і Юнатан знову почали говорити про зрадника у Вишневій Долині. Карл слухав їхню розмову й нічого не розумів. Коли жінка пішла готувати сніданок, Юнатан розповів Карлу, що крім Вишневої долини, є ще Шипшинова. І життя там стає тяжке і нестерпне. Обидві долини з усіх боків оточені високими дикими горами, які важко перейти, коли не знаєш непомітних і безпечних стежок. Але мешканці обох долин знають ті стежки і вільно спілкуються між собою. Але тепер ніхто не може ні пробратися у Шипшинову Долину, ні вибратися звідти, крім Софіїних голубів. Бо Шипшинова Долина опинилася в руках ворога, якого звати Тенгіл. Він живе у Карманяці – землі, що лежить вище, серед верховин Прадавніх Гір за Прадавньою Річкою. Тенгіл жорстокий, мов дракон, і в нього є ще й Катла!

Юнатан не хотів розповідати братові про Катлу, натомість розповів, що Софія очолює таємну боротьбу з Тенгілом. Про неї і голубів, які переносять таємні звістки через гори, знали тільки певні, та між ними виявився зрадник. Коли голубка Віоланта летіла з таємним листом від Софії, її підстрелено. Таємні записки Юнатан тримав у себе вдома у шухляді скрині, адже у Софії тримати їх небезпечно, а на Юнатана підозра не впаде, бо він лише її садівник. Та насправді він її найближчий помічник у боротьбі з Тенгілом.

Тільки-но брати виїхали з Софіїного двору, як їх наздогнав Губерт з луком. Він

питав, що вони робили в Софії. Юнатан сказав, що вони пололи грядки. Коли чоловік поїхав далі, Карл спитав брата, хто такий цей Губерт. Юнатан хвильку подумав і відповів: "У всій Вишневій Долині він найкраще стріляє з лука".

Вдома Юнатан дав Карлові почитати записку, що принесла голубка Палома. Там було написано: "Учора схопили Урвара і ув'язнили в печері Катли. Хтось із Вишневої Долини виказав його схованку. Серед вас є зрадник, довідайтеся, хто він!" У листі було написано ще щось, але вже таємною мовою. Юнатан сховав записку у таємну шухляду і показав братові, як її відчиняти і зачиняти.

Вночі Карлові снилися страшні сні, він так закричав уві сні, що сам прокинувся. Йому здалося, що у кутку біля скрині хтось стояв. Карл збудив Юнатана й розповів йому про все. Юнатан сказав, що то не видіння, а зрадник.

6

Юнатан збирався їхати в Шипшинову Долину. Карла він не брав, бо хотів вберегти від усього лихого. Карл боявся, щоб брат не покинув його знов, як тоді, коли загинув. Юнатан насилу заспокоїв Карла і пояснив, що є речі, які треба робити, навіть якщо вони й небезпечні, а то будеш не людина, а грудка гною. Юнатан хотів спробувати визволити Урвара, який потрібен людям навіть більше за Софію.

Наступного дня Юнатан поїхав. Карл наче збожеволів з горя, кинувся до стайні, вивів Ф'ялара, сів у сідло й помчав за Юнатаном. Він наздогнав брата біля двору Софії. Юнатан пообіцяв, що вони обов'язково ще зустрінуться, якщо не тут, то в Нангілімі.

Відтоді Карл жив у Рицарському дворі без Юнатана. Він майже не залишав стайні, цілими годинами розмовляв зі своїми кролями, трохи рибалив, купався, вчився стріляти з лука. Інколи Софія приносила їсти, і вони розмовляли про Юнатана. Карл згадав, як брат говорив, що Тенгіл хоче вкинути до печери і Софію, щоб вона там загинула. Тенгіл навіть пообіцяв у винагороду 15 білих коней тому, хто віддасть йому в руки Софію, живу чи мертву. Софія і Карл переховали таємні листи на дно діжки з вівсом, що стояла в комірчині біля стайні.

Одного вечора Карл поїхав до "Золотого півня". Усі витріщились на нього, коли він зайшов до заїзду без Юнатана. Йоссі питав, де Юнатан. Губерт теж поцікавився, де брат. Карл сказав, що брат поїхав у гори полювати на вовків. Коли Карл уже їхав додому, Йоссі дав йому з собою кілька смачних тістечок.

Стояли теплі весняні дні. Якось хлопцеві приснився Юнатан, який кликав його на допомогу. Карл ладен був кинутись у темну ніч, щоб добратися до брата, але лежав і тремтів. Він був малий, наляканий і відчував себе найсамотнішим у світі. Якось хлопець наважився їхати на пошуки брата. Він випустив своїх кролів у долину, склав ковдру, кресало, торбу з вівсом для Ф'ялара і торбину з хлібом для себе. Софія мала прийти до нього завтра, тому він написав для неї повідомлення вуглиною на стіні. Це був вірш-загадка, щоб вивідувач не здогадався ні про що, а Софія зрозуміла, що Карл поїхав на пошуки Юнатана.

Коли Карл уже пішов по коня, то побачив у стайні Губерта. "Ось хто зрадник", – подумав Карл. Хлопець спитав Губерта, що він тут робить. Чоловік сказав, що йшов до

Карла, але почув іржання коня. Для Карла Губерт приніс їжу. Карл взяв, бо їжа йому була потрібна в дорогу. Губерт вирішив дати коню вівса. Він пішов просто до комірчини, і Карл кинувся за ним, бо в діжці з вівсом була табакерка з таємними записками. На щастя, вінцями діжки тікав пацюк і вкусив Губерта за палець. Карл тим часом набрав вівса і перед носом у Губерта зачинив діжку.

Коли Губерт пішов, Карл сховав табакерку в іншому місці, а потім написав на стіні у кухні нову загадку для Софії: "Руда борода хоче мати білих коней і знає надто багато. Бережіться!".

7

Карл подорожував горами. Він і не думав, що є стільки чистих озер, гомінких річок і водоспадів, чудових лук, густо всіяних весняними квітками! Згодом гори почали мінятися, стали дикіші і страшніші. Хлопець втрапив на стежку, мабуть, ту, якою можна доїхати до Шипшинової Долини. То вона стрімко пнулася вгору, то спускалася вниз, то в'юнилася вузькою скелею над глибоким проваллям. Ф'ялар, мабуть, звик ходити небезпечними гірськими стежками, він був добрий кінь.

Під вечір вони зупинилися на ночівлю. Хлопець розпалив багаття, їв свій хліб і гриз бараняче м'ясо, яке дав Губерт. Навколо почало сутеніти, вже час було спати. Хлопець загорнувся у ковдру. З-за вершини гори вплив місяць. Раптом почулося виття вовків. Вони підходили усе ближче. Карл їх уже бачив, він заверещав. Вовки відступили, але ненадовго. Скоро вони знов почали підступати. Від їхнього виття Ф'ялар зовсім знавіснів. Карл закричав: "Юнатане, рятуй!" Раптом у ватажка вовків хтось вистрілив. Карла врятував Губерт! Чоловік сказав, що полює на вовків, а зранку бачив, як хлопець виїздив рано-вранці з дому, й подумав, що не треба лишати його самого. Тому й поїхав назирці за ним. Губерт сказав, що краще повертатися у Вишневу Долину. Хлопець відмовився і налякався, коли Губерт раптом витяг з піхов ножа. Та чоловік став здирати шкуру з вовка. Хлопець швидко осідлав Ф'ялара і помчав.

Карл був такий стомлений і сонний, що ледве тримався в сідлі. Він зупинився на галявині, по один бік якої здіймалися високі гори, а по другий зяло провалля. Жоден вовк не міг би добратися до нього. Карл виявив ще й печеру і сховався там з конем. Хлопець заснув, але прокинувся від голосів. Була ще ніч, і хтось завів у печеру коней. Вони заіржали, побачивши Ф'ялара, і Ф'ялар заіржав у відповідь, але потім усі троє коней замовкли. Люди, які сиділи на галявині, видно, не почули, що іржав якийсь чужий кінь, бо спокійно розмовляли далі. Карл ліг на живіт і поплазував у напрямку голосів. Він підслухав і зрозумів, що двоє чоловіків – це Тенгілові вояки, які чекали з Вишневої Долини зрадника. Карл уже думав, що приїде Губерт, але яке було його здивування, коли з'явився Йоссі! Золотий півень!

8

Йоссі сидів коло багаття разом із вояками Тенгіла – він звав їх Ведером і Кадером – і виправдувався, що не приїхав швидше, бо в горах полює Губерт, якого теж треба кинути в печеру Катли. З розмови було чутно, що Йоссі не подобається воякам. Так уже ведеться, що ніхто не любить зрадника, навіть якщо й використовує його. Вояки

зробили на грудях Йоссі тавро Катли: розпекли на багатті залізо й приклали до шкіри.

Йоссі питав вояків, чи вони вже спіймали Юнатана Лев'яче Серце. "Ми напали на його слід, – відповів Ведер. – Сто чоловік шукають його день і ніч". Йоссі вважав, що Юнатан – найнебезпечніший з усіх, справжній лев. Лежачи в сховку, Карл пишався братом. Він довідався багато чого іншого. Виявилося, що Губерт просто заздрить Софії, а Йоссі придумав використати Карла як принаду, щоб спіймати Софію на гачок. За свою роботу Йоссі мріяв дістати посаду управителя Вишневої Долини.

Коли Йоссі поїхав, Ведер і Кадер перемовилися, що цього шинкаря віддадуть Катлі, коли впораються з Вишневою Долиною. Воїни стали збиратися в дорогу, тому Карл шаснув назад і забився в найтемніший куток печери. Ведер забрав коней, і вони з Кадером уже рушили, та згадали, що забули кресало. Ведер зіскочив з коня й почав шукати навколо багаття. Потім сердито буркнув, що воно в печері. Так Карла і спіймали. Ведер у печері наткнувся просто на Ф'ялара, в руки воїна потрапив і хлопець. Карл збрехав, що просто спав там. Ведер і Кадер повірили, що хлопець справді спав і нічого не чув. Але це йому не дуже допомогло. Хлопець збрехав, що не має батьків, а живе з дідом у білій хатці у Шипшиновій Долині. Вояки взяли Карла з собою.

Шипшинова Долина була така гарна, як і Вишнева, але вона була оточена високим муром. Тенгіл присилював мешканців долини збудувати цей мур, щоб тримати їх у вічному рабстві. Ведер і Кадер разом з Карлом пройшли через браму, біля якої вартовий спитав таємне гасло. Карл почув: "Всю силу Тенгілові, нашому визволителю!" Вартовий наказав кинути хлопця в печеру Катли, але Ведер і Кадер уперлися, що треба перевірити, чи хлопець не збрехав їм. Карл боявся, бо повинен був знайти білу хату й діда, з яким ніби-то живе.

Білих хат було багато, як і у Вишневій Долині, але Карл не зважувався показати на жодну з них, бо не знав, хто там мешкає. Довго вони їхали, поки хлопець побачив хатину, перед якою сидів на лавці дід і годував голубів. Між сірими голубами був один білий. Карл зіскочив з коня й кинувся до діда, обняв його за шию і в розпачі прошепотів: "Допоможіть мені! Врятуйте! Скажіть, що ви мій ДІД" Дід так і зробив. Його вилаяли Ведер і Кадер й пригрозили, що коли він не глядітиме онука й дозволятиме йому вештатися в горах Нангіяли, то більше його не побачить та ще й дістане кару, якої довіку не забуде.

Коли вояки поїхали геть, дід сказав, що його звати Матіас. Карл сказав, що мусить тримати своє ім'я у секреті, то ж нехай поки що буде Хрущиком. Дід завів хлопця до невеличкої і вбогої кухні. Біля однієї стіни стояла велика скриня. Дід пересвідчився, що поблизу нікого немає, а потім обернувся до Карла і стиха сказав: "Ця скриня особлива. Зараз побачиш". Він уперся в скриню плечем і відсунув її вбік. За нею в стіні були дверцята. Матіас відчинив їх, і Карл побачив маленьку кімнатку. Там на підлозі спав Юнатан.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Карл дуже зрадив. Він нічого не говорив, ліг біля брата і теж заснув. Коли прокинувся, Юнатан уже сидів біля нього. Вони довго мовчали, тільки дивилися один на одного. Потім Юнатан сказав, що бачив Катлу і те, що вона зробила. Карл не мучив Юнатана розпитуванням про Катлу, до того ж, йому самому треба було багато що розповісти. Юнатан не міг повірити, що Йоссі зрадник. Треба було негайно повідомити про це Софію. Тут саме була одна її голубка – Б'янка. Матіас приніс голубку, і Юнатан написав при каганці повідомлення Софії про те, що зрадник – Йоссі, а Карл уже в Шипшиновій Долині.

Коли брати відсилали Б'янку, над Шипшиновою Долиною вже залягав присмерк. Треба було пильнувати, бо один вартовий весь час ходив по мурі зразу за Матіасовим подвір'ям, і насамперед слід було остерігатися його. Матіас стояв на причілку з ліхтарем і мав подавати братам знак: коли опустить ліхтар донизу, то треба припинити, а підійме його, то треба випускати Б'янку. Так вони й зробили.

Б'янка знялася вгору, і вартовий не помітив її. Коли хлопці уже поверталися, до Матіаса під'їхали Ведер і Кадер. Вони сварилися, що після заходу сонця не можна виходити надвір. Карл прибіг до діда. Воїни спитали хлопця, як його звати. Він сказав, що Хрущик. Це ім'я можна було їм сказати, бо його не знав ніхто, крім Юнатана й Матіаса. Кадер сказав, що вони вечорами їздять по долині й перевіряють, чи люди слухаються Тенгілових наказів, а дід ніяк не второпає, що можна, а чого ні. Воїни розповіли, що завтра вранці біля річкової брами можна буде побачити Тенгіла, який припливе золотим човном Прадавньою Річкою. Прощаючись, вояки попередили діда, що коли зустрінє хлопця, якого звуть Лев'ячим Серцем, і захищатиме чи переховуватиме його, то на нього чекатиме смертна кара.

Згодом дід і брати повечеряли. У Долині люди голодували, і Карл згадав про свій хліб і шинку. Брати нагодували своїх коней, поїли самі, а тоді Карл розповів про свої пригоди. Матіас говорив, що люди в Долині вірять, що Юнатан їхній визволитель.

У комірчині під сінником було кілька не прибитих дощок. Під ними Юнатан рив підземний хід, який мав закінчуватися на пустищі по той бік муру. Уночі він почав копати, а дід носив ночви з землею на свій город. Карл пильнував, чи не наближається вартовий. Та ось зійшов місяць і вартовий Додір попростував до їхньої хати. Карл почав насвистувати, щоб дід зрозумів про небезпеку і сховався у кущі. Додір почав сварити Карла, щоб не свистів, а потім зайшов до хати, щоб подивитися, де Матіас. Карл налякався, але дід встиг заскочити в іншу кімнату через вікно і лягти, притворившись, що спить. Коли у кімнату зайшов Додір, Матіас сварився, що його турбують і не дають спати.

Тенгіл жив високо Прадавніх Горах і тільки зрідка спускався в Шипшинову Долину нагнати людям страху. Ось і сьогодні він приплив Прадавньою Річкою на своєму золотому човні. Багато вояків вишикувались у довгі лави, щоб захищати Тенгіла, поки він перебуватиме в Шипшиновій Долині. Щоб щось розгледіти, Карл мусив лягти у

дивитися через розчепірені ноги вояка. Хлопець побачив Тенгіла дуже зблизька і зрозумів, який він по-звірячому жорстокий і кровожерний.

Усіх мешканців Шипшинової Долини зібрали на майдані. Карл з Матіасом також подалися туди. Біля Тенгіла був його пихатий дорадник П'юке. Тенгіл звертався тільки до П'юке, а той уже переказував мешканцям Шипшинової Долини, який Тенгіл невдоволений ними. Карл був вражений, коли побачив поруч Юнатана, перевдягненого на юродивого діда. Тим часом Тенгіл обіцяв за голову Юнатана двадцят�о білих коней.

Тенгіл наказав усім чоловікам Шипшинової Долини вишикуватись перед ним у лаву і почав показувати пальцем на тих, кого вибрав на каторжну працю в Карманяці. Тяжко було слухати, як голосили жінки, що навіки розлучалися зі своїми чоловіками, й діти, що ніколи вже не побачать своїх батьків. Один із тих приречених, мабуть, збожеволів, коли почув, як заголосили його діти. Він раптом сказав Тенгілу, що той теж колись помре. Тенгіл дав знак рукою, і вояк вбив чоловіка.

Дорогою додому Юнатан плакав. А він ніколи не мав звички плакати. Того дня в Шипшиновій Долині було сумно. Тенгіл тим часом влаштував для своїх вояків бенкет, а сам подався річкою додому.

Матіас з хлопцями проходили повз хатину, де мешкав чоловік, якого сьогодні вбили. Його дружина сиділа на сходах і відрізала косу, щоб зробити тятиви для луків. У Шипшиновій Долині найнебезпечніше було тримати зброю, цього нікому не прощали. А проте не було жодної хати й жодного двору, де б люди не ховали й не кували зброї для боротьби, що колись нарешті мала початися.

Біля Матіасової хати Додір і три інших вояки святкували. Коли вони напилися, то послули, а їхні шоломи і плащі лежали біля них. Юнатан вкрав один плащ і шолом.

Вночі вони знов копали підземний хід. Юнатану потрібно було ще три ночі. Брати вирішили йти визволяти Урвара разом.

11

Тенгілові вояки запекло шукали Юнатана. А останнім часом нишпорили з ранку до вечора в кожному дворі і в кожному кутку. Юнатанові майже весь час доводилось сидіти в сховку. Ведер і Кадер їздили по селищі й зачитували, що розшукується "Незвичайно вродливий юнак з руським чубом і блакитними очима, високий, стрункий". Вояки знов нагадували про смертну кару тому, хто переховує Юнатана, і про винагороду тому, хто викаже його сховок. Поки Ведер і Кадер їздили по селищі, мешканці Шипшинової Долини приходили до Матіаса попрощатися з Юнатаном і подякувати йому за все, що він для них зробив.

До Матіаса теж навідалися вояки, але дід не втратив мужності. Коли вони накинулись на скриню, Матіас додумався влаштувати в хаті пожежу, і вояки заходились гасити полум'я. Та на цьому біда не скінчилась. Вояки пішли обшукати ще й стайню і знайшли двоє коней, а в Долині кожному можна було тримати лише одного. Вояки вирішили забрати пізніше Ф'ялара з собою. Карл заплакав, адже цього вечора вони з Юнатаном мали залишити Шипшинову Долину, а йому досі навіть на думку не спадало, що буде з їхніми кінями.

Це був їхній останній вечір у Матіасовій хаті. Дід востаннє нагодував їх своєю юшкою. Карл плакав, Юнатан також сидів задуманий, та раптом він промурмотів: "Якби я знав гасло!" Карл сказав, що знає: "Всю силу Тенгілові, нашому визволителю!" Юнатан зрадив, а його брат не міг зрозуміти: хіба вони підуть головною брамою? Згодом Юнатан сказав братові, що поїде перший, а Карлові треба чекати у Матіаса на знак.

Юнатан зник у підземному ході, а Карл пішов до Ф'ялара, якого ввечері мали забрати. До стайні прийшов і Матіас. Згодом вони побачили, що вже наближається Тенгілів вояк, який має забрати коня. Та раптом виявилось, що той вояк – Юнатан! Він забрав коней і поїхав до брами. Треба було поспішати, поки ще один Тенгілів вояк не з'явиться по коней, бо то вже буде підозріло. Карл сумував, бо брат не взяв його з собою, але Матіас сказав, що Карл може втекти звідси підземним ходом, як стемніє. За муром Юнатан чекатиме на нього.

Матіас привів до стайні свого коня, якого переховував у сусідів. Скоро з'явився той чоловік, що мав забрати Ф'ялара. Спершу він почав кричати, погрожувати й лаятись, адже в стайні був тільки один кінь, і Матіас не віддавав його. Дід говорив, що коня уже забрали. "Мабуть, трапилась якась помилка", – сказав воїн і пішов геть.

Увечері Карл попрощався з Матіасом і поліз темним ходом. Коли хлопець виліз, Юнатан уже чекав на нього.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

12

Брати проспали ніч під ялиною і прокинулися вдосвіта. Юнатан хотів негайно їхати. Він замаскував вихід з підземного ходу. Брати сіли на коней і тихо поїхали. Над верхів'ями дерев вони побачили Палому – Софіїну голубку.

Братам треба було якнайшвидше від'їхати далі від Шипшинової Долини. Дорогою через ліс вони мали добратися до річки, а тоді їхати вздовж берега в напрямку водоспаду Карма. У лісі вони побачили стару хатину, де жила Ельфріда. Брати зупинилися в неї і наїлися. Ельфріда виявилась огрядною ласкавою бабусею. Жила вона сама з козами й котом. Вона знала багатьох людей у Шипшиновій Долині й хотіла почути, чи вони ще живі. Юнатан почав розповідати їй про Долину, але розповідав з важким серцем.

Помалу брати доїхали до Прадавньої Річки, яка несла води до водоспаду Карма. Хлопці вирішили зійти вниз і скупатися. Коли вони вже сиділи на дереві, що схилилося над водою, до річки наблизилися Тенгілові воїни. Один з воїнів на ім'я Перк хотів похизуватися перед друзями, що перепливе на коні річку до скелі й назад. Але течія виявилась надто сильною, вона понесла воїна просто на братів, які сиділи на гілці. Течія хотіла затягти Перка у водоспад Карма, але Карлові було шкода кобили. Братам вдалося схопити воїна, коли він опинився під ними, потім Юнатан врятував кобилу. Перк нічого не сказав, не спитав, хто вони і звідки їдуть. Він почвалав на берег зі своєю бідолашною кобилою і невдовзі по тому зник разом з усім загоном...

Увечері хлопці стояли на мості, який Тенгіл звелів збудувати, щоб з'єднати дві країни – Карманяку й Нангіялу. Їх розділяли провалля і Прадавня Річка. Саме в Карманяку їхали брати.

Під мостом на дні провалля вирувала вода, яка кидалась у водоспад Карма, а звідти в ще глибшу й страшнішу яму. Юнатан і Карл були зовсім близько від Тенгілових володінь. По той бік мосту у глиб гір в'юнилася стежка в Прадавні Гори Карманяки.

Брати розпалили багаття і говорили про вирішальну битву. Юнатан не міг вбити будь-яку живу істоту, тому говорив, що битву мусить очолити Урвар. Карл запитав, навіщо брат рятував Перка, хіба це добре? "Не знаю, чи добре, – відповів Юнатан. – Але є речі, які треба робити, а то будеш не людина, а грудка гною".

Раптом спалахнула блискавка і вдарив такий грім, що гори аж застугоніли. На братів налетіла шалена буря. Спалахнула ще одна блискавка, страшніша за всі інші. На мить вона осяяла все навколо. І в тому світлі Карл побачив Катлу.

13

Коли буря вщухла, Юнатан сказав, що Катла – це Дракониha з прадавніх часів. Кажуть, ніби вона вилізла з печери Катли, де в прадавні часи ночувала. Одного ранку вона прокинулась і поплазувала до Тенгілового замку, дихаючи смертельним вогнем на кожного, кого зустрічала. Тенгіл тікав, рятуючись від неї, а потім вихопив бойовий ріг і засурмив, скликаючи на допомогу своїх вояків. І як він засурмив у ріг, Катла поплазувала до нього, мов покараний пес. І відтоді слухається Тенгіла, який тримає її в невеличкій печері біля водоспаду Карма. Вона сидить там завжди прикута на золотому ланцюзі, крім тих випадків, коли Тенгіл бере її з собою, щоб нагнати людям страху. Колись давно у водоспаді жив Карма, якого Катла ненавидить, тому й стоїть на скелі, втупивши очі у воду. Карма – чудовисько, змій завдовжки від берега до берега.

Брати рушили на міст до володінь Тенгіла й чудовиська. Карл так боявся, що весь тремтів. Згодом він побачив страшну голову Катли, яка витикалася з-за великого каменя біля стежки, що вела до Тенгілового замку. Вона побачила хлопців і страхітливо заревіла. З ніздрів у неї бухкали дим і полум'я, вона шаленіла з люті, раз по раз рвалася з ланцюга й ревіла. Та Катла не могла дістати братів, які помчали стрімкими гірськими стежками, вузькими й ненадійними, так що з-під копит у коней полетіли іскри. Юнатан і Карл кружляли поміж скелями, щоб збити з дороги переслідувачів.

Брати добралися до печери Катли – невисокої гори з пласким верхом і стрімкими узбіччями, що спадали майже прямовисно вниз. Вхід у печеру замикала міцна брама, яку охороняли Тенгілові вояки. Брати завели коней у непомітну ущелину під горою Катли й залишили там, а самі вибралися на вершину. Юнатан вважав, що дракониha вийшла не головним входом, а якимось іншим. Брати трохи пройшли і побачили вартових біля брами. Ще один Тенгілів вояк вийшов з-за брами. Він носив їсти Урвару, якого цього вечора мали кинути до Катли. Брати якомога тихіше відійшли, а потім прибігли до Гріма й Ф'ялара.

Юнатан не знав, що тепер робити. Він хотів спробувати пошукати вихід, яким вийшла Катла. І раптом сталося щось несподіване. У вузькій ущелині, де вони сиділи,

біля самої кам'яної стіни росло кілька густих кущів. І з них раптом вискочив наляканий лис. Юнатан зрадів, адже тварина вибігла зсередини гори. Хід був невеликий, але досить широкий, щоб виголоджена дракониця, прокинувшись після тисячолітнього сну й переконавшись, що той отвір, яким вона виходила раніше, замкнений мідяною брамою, протиснулася ним назовні.

Брати пробралися у печеру. Їм треба було пройти крізь усю гору, щоб добратися до печери поблизу мідяної брами, де тримали в'язнів. Шлях мав бути довгим, і Карл боявся, що вони заблукають. Юнатан робив на стінах печер, якими вони переходили, чорні позначки сажею зі смолоскипів, щоб вони могли втрапити назад. Хлопці плазували, лізли рачки, видряпувалися на прискалки, перепливали потоки, перестрибували розколини, чіплялися за стіни, обдирали шкіру на руках і ногах. Водне з проваль Карл мало не впав.

Нарешті брати добралися до Урвара і розповіли, що вони брати Лев'яче Серце, які прийшли на порятунок. Раптом у браму зайшов Тенгілів вояк із ліхтарем у руці і сказав, щоб Урвар приготувався, бо скоро його заберуть, щоб вкинути до Катли. На щастя, вояк не помітив братів. Коли він пішов, хлопці кинулись до клітки і заходилися розбивати її. Нарешті одна лата зламалася. А потім ще одна. Цього було досить. Юнатан заліз до клітки й витяг Урвара, який не міг навіть стояти на ногах.

Хоч як Юнатан задихався, аж стогнав, а проте зумів перетягти Урвара через усю печеру, самому втиснутися крізь отвір і якимось незбагненим способом просунути крізь нього Урвара, що був майже безвладний. Вояки уже бігали і шукали зниклого в'язня.

14

Та Тенгілові люди були боягузи, жоден із них не зважився перший полізти у вузький хід, де на нього чекав невідомо хто. Тим часом Юнатан нагодував Урвара, довго розминав і розтирав йому ноги, щоб вони не були такі задерев'янілі. І Урвар трохи ожив. Хоч міг ще тільки лізти рачки. Хоч який він був кволий, у ньому горів внутрішній вогонь.

Втікачі опинилися назовні, біля Гріма і Ф'ялара, подряпані, закривавлені й мокрі. Починався ранок, але всі були такі стомлені, що заснули.

Коли вони прокинулися, Урвар подякував братам за порятунок. Вони й досі були в горах Карманяки, де шастали Тенгілові слуги й шукали Урвара. Втікачам просто пощастило, що воїни не натрапили на ущелину, поки вони спали. Юнатан розповів Урвару про все, навіть про Йоссі. Урвар заквапився в долину. Юнатан витяг зі своєї торби шолом і плащ Тенгілового вояка. Урвар вдягнув плащ і шолом, щоб вдавати воїна, який веде кудись двох в'язнів.

Вони довго їхали без пригод, але потім зустріли загін Тенгілових вояків. На чолі загону їхав Перк. Урвар вдав вояка і сказав, що везе двох в'язнів. Все було наче добре, але Перк завернув їх і сказав, що хоче гукнув пильніше приглянутись до Урвара й до його в'язнів! Урвар зціпив зуби, і разом з хлопцями він погнав коней. Загін помчав за ними. Грім й Ф'ялар летіли стежкою. Коли вони мчали через міст, воїни наступали їм

на п'яти. Найшвидше мчав Урвар. Адже він тепер їхав додому, в Шипшинову Долину. Юнатан не встигав за ним через Карла. Тож Карл вирішив зіскочити за поворотом і сховатися. Брати так і вчинили.

Карл полежав у заглибині, поки Перк та його загін зникли. Тоді спустився берегом до річки й виліз на вербу. Недалеко від верби прибився до берега якийсь човен. Коли почало смеркатися, Карл побачив Софію на коні. Позад неї були два чоловіки, теж верхи. То були Губерт і Йоссі.

Софія раділа, коли побачила Карла Лев'яче Серце. Вона говорила, що Йоссі має показати місце, де найлегше перебратися через мур. Хлопець довідався, що голубка Б'янка загинула. Отже Софія повідомлення не отримала. Карл сказав, що Юнатан тільки що врятував Урвара з печери Катли, а Йоссі зрадник. Спершу Софія і Губерт не вірили хлопцеві, але він сказав, що у Йоссі є знак на грудях. Софія розірвала сорочку Йоссі, і всі побачили тавро Катли: голову дракона, що ятрилась, мов рана. Йоссі заметушився: він злісно вилаявся і кинувся до свого коня. Але Губерт переступив йому дорогу. Тоді Йоссі повернувся й почав гарячково шукати, як би ще втекти. І побачив човен. Він миттю скочив у нього, і не встигли Софія з Губертом добігти до берега, як течія віднесла його на чималу відстань. Течія потягла човен у водоспад Карма, і Йоссі загинув.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

15

До Матіасового будинку, де переховувався Урвар, потай приходили люди. Вони вважали, що Юнатан і Урвар – їхня єдина надія і розрада. Усі думали тільки про день повстання і тільки на нього чекали, бо після Урварової втечі Тенгіл став ще жорстокіший. З Вишневої Долини приходило все більше добровольців, і Софія з Губертом влаштували для них табір у глибині лісу, недалеко від Ельфрідиної хати. Часом уночі підземним ходом до Матіасової хати пробиралася Софія, і в кухні обмірковували план повстання – вона, Урвар і Юнатан. Софія підтримувала Шипшинову Долину й хлібом, який переносили через підземний хід. А Матіас ходив по селу з торбою і потай роздавав його людям.

Увечері напередодні битви Карл лежав на канапі й не міг заснути. План був такий: найперше належало здобути головну браму й ту, що від річки, щоб їх можна було відчинити для Софії і Губерта. Вони мали приїхати зі своїми загонами – Софія в головну браму, а Губерт на пристань. Урвар хотів звільнити долину від Тенгілових вояків і знов зачинити брами, поки з'явиться Тенгіл з Катлою. Адже проти Катли нема зброї. Її можна перемогти тільки голодом, бо Катлу не бере ні спис, ні стріла, ні меч. Мур, який побудував Тенгіл, тепер мав піти на користь повстанців, бо він захищатиме від Катли. Юнатан, Софія та інші мали ввірватися в Тенгілів замок, перемогти варту й покінчити з Тенгілом, перше ніж він довідається про повстання в Шипшиновій Долині. А Катла сидітиме прив'язана у своїй печері, аж поки так знесиліє з голоду.

Юнатан признався Урвару, що не може нікого вбивати. Урвар не міг цього зрозуміти, і Матіас також. Юнатові довелось пообіцяти Урварові, що він буде весь час серед повстанців, щоб надихати інших на те, чого сам не міг чи не хотів робити. У час повстання Карл мав сидіти у Матіасовій кухні і чекати.

Настав день повстання. Битва відбувалася неподалік Матіасового подвір'я, і Карл побачив багато крові, наслухався крику. Ф'ялар був біля хлопця в кухні. Хлопець бачив, як Ведер упав від Софіїного списа, а Кадер від Урварового меча. І Додір упав, і багато інших, вони падали на всі боки. А Юнатан з'являвся там, де було найнебезпечніше. Раптом прорвався голос бойового рога й вигук: "Іде Катла!". Тоді опустилися мечі, списи, стріли, повстанці не могли більше боротися. Бо знали, що їм немає порятунку. Юнатан сидів на Грімові блідий, тихий, і вітер розвівав йому чуба. Він підострожив коня й помчав просто на Тенгіла... і пролетів повз нього... А потім знов озвався бойовий ріг, який опинився у руках Юнатана. У Катли з'явився новий володар. Так скінчилося повстання в Шипшиновій Долині. Багато людей віддало своє життя за волю. Так, тепер їхня долина була вільна. Але ті, що полягли, цього не знали.

Матіас загинув, у Карла вже не було діда. Губерт також загинув, він поліг перший. Того дня багато хто плакав у Шипшиновій Долині. Тільки не Урвар. Софія залишилась жива і навіть не отримала жодної рани. Тепер вона лаштувалась їхати додому у Вишневу Долину разом із своїми людьми, що вціліли в битві. Вона приїхала на Матіасове подвір'я попрощатися з братами.

Юнатан з Карлом вирішили вивести дракониху з долини до печери, що прив'язати її на ланцюг. Брати їхали і чули позад себе важку ходу Катли. Та хода була страшна, Грім і Ф'ялар харапудились. Юнатаг час від часу сурмив у ріг. Коли вони досягли водоспаду Карми і вже переїздили міст, Катла засичала просто в хвіст Грімові. Наляканий Грім скочив просто на поруччя мосту. Юнатан утримався, але ріг випорснув у нього з руки і зник у глибині бурхливої річки. Жорстокі очі Катли все це помітили. Тепер вона знала, що вже не має над собою володаря. Вона крикнула, і з її ніздрів забухкав вогонь. Брати почали тікати. Грім і Ф'ялар так боялися Катли, що вибивалися з сили, аби тільки втекти від неї. З них віхтями падала піна, Карл зрозумів, що кінець кінцем Катла переможе.

Катла спинилася перед своєю скелею. Там вона любила сидіти й дивитись у воду. З ніздрів у неї бурхало полум'я, вона ходила по скелі туди й назад. Потім згадала про братів і кинулась бігти.

Грім і Ф'ялар просто опустилися на стежку. Юнатан подивився на Карла ласкаво і сказав: "Вибач, Хрущику, що я впустив ріг". Карл хотів сказати йому, що він не винен перед ним і ніколи не був винен, але зацікавився з жаху. Від смертельного вогню драконихи братів затуляв камінь. Карл щосили вчепився в Юнатана, який з-за каменя закричав: "Чуєш, ти, потворо, не смій чіпати Хрущика! Не смій чіпати його, а то...". Він ухопився за камінь, який ледь тримався над скелею, де стояла Катла. Катла не загинула від каменя, якого Юнатан звалив згори. Але камінь той влучив просто в неї. І, заревівши так, що здригнулися гори, вона навзник полетіла у водоспад Карма.

На очах братів двоє чудовиськ убили одне одного. Змій Карм метнувся до Катли і обкрутився навколо її тіла. Катла дихнула на нього своїм смертельним вогнем, проте змії так стиснув її, що вогонь той погас у її грудях. Тоді Катла почала бити його, а змії її. Двобій був довгий і моторошний, та нарешті й він скінчився. Катла востаннє розпачливо заревіла й замовкла. Карм тоді вже був без голови, але його тіло міцно обплелось навколо Катли, і вони зникли, наче їх ніколи й не було.

Грім і Ф'ялар підвелися, і брати переїхали через міст. Тільки-но коні досягли другого берега, як зупинились і полягали. Брати розпалили багаття і вирішили заночувати. Карл спитав, де зараз Матіас. Юнатан сказав, що у Нангілімі, де ще й досі триває доба табірних багать і казок. Там немає сумних і жорстоких пригод, там тепер доба радісних ігор і розваг. Там люди розважаються. Звичайно, вони й працюють, допомагають одні одним, але й розважаються, співають, танцюють і розповідають казки. Матіас має там старовинну садибу в Яблуневій Долині. Скоро настане пора обривати яблука в його садку. Юнатан говорив, що вони могли б оселитися в Матіаса. Їм було би там добре: обривали б яблука, їздили б лісами, розташовувалися б на ніч у мальовничих місцях, адже там багато озер.

Вони довго сиділи мовчки, і раптом Юнатан пригадав Карлу, що Урвар говорив, що найменшого омаху Катлиного вогню досить, щоб у людини відібрало руки й ноги або щоб вона померла. Річ у тому, що омах Катлиного вогню обпік його, коли вони тікали від неї. Юнатан признався, що в нього цілий день боліло серце і скоро він зовсім не зможе рухатися. Тепер він міг ворухити ще тільки руками. "І це не минеться?" – спитав Карл крізь плач. "Ні, Хрущику, ніколи не минеться, – відповів Юнатан. – Хіба що я перейшов би в Нангіліму". Карл не хотів, щоб брат знову його залишив. Брати вирішили йти в Нангіліму разом, але для цього треба було стрибнути з кручі. Тоді Юнатовна хвороба залишилася б тут. Карлу стало жаль Гріма і Ф'ялара, які залишаться тут. Юнатан пояснив, що коні зараз не сплять, вони вже мертві, бо їх убив Катлин вогонь.

І тоді Карл збагнув, що має зробити. Він взяв Юнатана на плечі і став над проваллям. Юнатан спитав брата, чи йому страшно. Карл сказав, що все одно стрибне, і промовив: "О Нангіліма! Так, Юнатане, так, я бачу світло! Я бачу світло!"

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу